

Remissvar: avseende Danderyds Avfalls- plan och föreskrifter, dnr TN 2017/0068 respektive TN 2019/0171.

Ingress

Danderyds Villaägareförening, DVÄF har beretts tillfälle att yttra sig över förslag till för Danderyds kommuns Avfallsplan 2021 – 2032 . DVÄF har också beretts tillfälle att yttra sig över kommunens föreskrifter för avfallshanteringen för samma period. Plan och föreskrifter beräknas kunna antas av kommunfullmäktige under hösten 2020.

Övergripande synpunkter och fokus

De två skriftsamlingarna har ett stort fokus på framtida mål och nulägesbeskrivning. Det som saknas är:

- Beskrivning av den FoU som pågår i världen
- Hur verksamheten kan förädlas för att komma i samklang med pågående FoU
- Analys av förutsättningarna att uppnå uppsatta mål
- Planer för kommunens medverkan och ställningstaganden vid Förpackningsindustriernas omställning till hushållsnära insamling.

Återvinningsbranschen är i snabb utveckling. På 50-talet handlade det om transporter från sopnedksten till deponier. Inblandade företag var närmast att betrakta som åkerier. Idag är vi på väg mot ett samhälle där ett fåtal företag per världsdel ägnar sig åt högteknologiska återvinningsprocesser och en mångfald företag ägnar sig åt att förprocessa återvinningsmaterial för att sortera, underlätta transport och skilja på vad som skall skickas till vilken högteknologisk återvinningsfabrik. Det här är ett nytt samhälle, som kräver nya grepp.

Som exempel pågår för närvarande en intensiv FoU rörande återvinning av textila fibrer. Inom Sverige har vi högteknologiska groddföretag, forskningsorganisationer och några klädesmärkesfabrikat, som ligger i framkant. Danderyds invånare skulle säkert uppskatta att vara en del av utvecklingen genom att följa skräddarsydda och rigorösa sorteringsrutiner. Att kommunen har textil återvinning i sitt system är positivt och skulle behöva informeras om.

Vi ser inte att den föreslagna returparken skulle vara ett steg i rätt riktning utan åtgärden snarare konserverar ett föråldrat synsätt på återvinning.

Avfallstrappan

Avfallstrappans översta två trappsteg brukar anges som minskad konsumtion (överst) och därunder återanvändning. På den längre tidsskalan fram till 2032 bör initiala steg mot minskad konsumtion tas, t.ex. genom att underlätta samägande.

För återanvändning föreslås i en av skrifterna en returpark i Danderyd. En returpark definieras i skrifterna som en återvinningsstation där kunderna möter insamlingen av återanvändningsbar materiel innan de möter insamlingen av återvinningsbart material i motsats till återvinningsstationen i Hagby där den motsatta ordningsföljden råder. Det är naivt att tro att denna marginella förändring skulle påverka återanvändningen på ett påtagligt sätt samtidigt som det finns flera andra exempel på

lyckade metoder för ökad återanvändning. Längre ner ägnar vi därför mer detaljerade avsnitt åt återanvändning och returpark.

Samordning av insamling av hushållssopor och returpack

I förordningarna om producentansvar för förpackningar och returpapper (2018:1462) resp. (2018:1463) skärps kraven på insamling från bostadsbostadsfastigheter så att minst 60% år 2021 skall ske med bostadsnära insamling. År 2025 ska 100% av bostadsfastigheterna omfattas av den bostadsnära enligt producentansvaret, oftast utförd av TFI, Tidnings- och FörpackningsInsamlingen.

Även om detta är ett producentansvar, så krävs det aktiva insatser även från kommunen. Insatser som borde tas upp i avfallsplanen och avfallsföreskrifterna.

Exempel på frågeställningar är:

- Samordning. Hushållen kan ha svårt att motivera sig för att sortera efter producentansvar eller kommunalt ansvar. Det bör t.ex. bara finnas ett kärl för plast, inte ett för producentansvaret och ett för det kommunala ansvaret.
- Tydligt för hushållen? Plockanalyserna visar att ca 70 % av restavfallet från bostäder består av material som kan återvinnas, men istället går till förbränning. I ton mätt samlas 30.000 ton återvinningsbart material in och 17.000 ton hamnar i restavfallet. Uppenbarligen innehåller *restavfallet*, som går till förbränning, allt för mycket av fraktioner som skulle kunna lagts i *Återvinningsstationerna* för förpackningar eller returpapper.
- Var ska insamlingskärlen stå? Utanför tomtgräns? Innanför tomtgräns? På kvartersvis anvisad plats? Hur skapas den?
- Hur många fraktioner skall man ha? Hur ska kärlen se ut?

Hur långt har Danderyd kommit här? DVÄF efterlyser vilka åtgärder som övervägs. Enligt Avfall Sverige, dec 2019 skulle en del mark kunna frigöras i kommunerna om t.ex. ÅVS blir färre. Vad gäller i Danderyd?

Det är Danderyds Villaägareförenings uppfattning att kommunen har en mycket viktig roll som förhandlingspart och mellanhand mellan kommuninvånarna och förpackningsindustrin. Det är också viktigt att utforma system så att det blir lätt att göra rätt. Troligtvis bör inte hushållen behöva skilja på vad som är producentansvar och vad som är kommunalt ansvar. Det bör räcka att sortera efter materialtyp. Danderyd måste vara tydliga med hur vi vill, och inte vill, ha det. Därför bör detta också hanteras i planen.

DVÄF efterlyser en redovisning av läget i Danderyd beträffande materialåtervinningsmålen i förpackningsförordningens 17-25§ Behöver något förbättras och i så fall hur? Prioriteras någon särskild materialåtervinning?

Genom avfallsförordningens 24§ åläggs fastighetsägaren skyldighet att underlätta för insamlaren . Naturvårdsverket påpekar att detta kan kräva bygglov eller andra åtgärder. Här ser DVÄF sig som en naturlig samrådspart i de frågor som rör villaägarens ansvar.

Avfallsföreskrifter

Föreskrifterna är omfattande och DVÄF vill peka på några principiella frågor.

§1 Bemyndigande – DVÄF anser att Förordningarna om insamling av förpackningar (2018:1462) och returpapper (2018:1463) borde läggas till bland de föreskrifter som ska gälla.

§9 sista satsen, Avgift ska tas ut så att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas. Detta måste enligt DVÄF ställas i relation till kommunens självkostnadsprincip och eventuellt avsteg från denna motiveras.

§21 b Avhämtning vid fastighets gräns bör förtydligas så att det framgår om/när kärl skall placeras utanför eller innanför fastighetsgräns i avvägning mellan enkel upphämtning som uppfyller arbetsmiljömål mot trafik och estetiska störningar.

Avfallstaxan höjs påtagligt 2020 med 11%. Då anledning är av engångskaraktär förväntar DVÄF betydligt lägre justeringar kommande år

Synpunkter på en returpark i Danderyd

I bilaga 3 sid 6 och på andra ställen anges att Danderyd planerar för en returpark. DVÄF är kritiska till detta. Danderyds Villaägareförening representerar villaägare i kommundelarna Danderyd och Enebyberg, det vill säga de delar av kommunen, som ligger närmast Hagby.

Som inledningsvis nämnts så befinner sig sop/renhållnings/återvinningsföretagen i snabb förändring från rena transport, lastnings och lossningsföretag till en högteknologisk forskningsintensiv bransch. Inom flertalet av dessa företag finns därmed också en dubbel kultur. En gammal och en ny. Av yttersta vikt för att driva utvecklingen framåt är att den gamla kulturen dämpas och att den nya understöds. Förslaget med en returpark i norra delen av Danderyds kommun är ett typiskt exempel på den gamla kulturen. Returparken ökar transportmängderna samt lastnings och lossningsarbetet, men ökar inte mängd eller karaktär av returmaterial.

- Nulägesbeskrivningen visar att avfallsmängderna på senare år har minskat och de mål som är satta kommer, vid uppfyllelse, att leda till ytterligare minskade avfallsmängder. Då ska man inte bygga flera mottagningsanläggningar.
- Enebyberg och stadsdelen Danderyd ligger nära Hagby, varför det inte finns ett behov av en anläggning på närmare håll. För den viktiga minoritet som saknar bil är en utbyggnad av de mobila återvinningsstationerna att föredra. De har en förutsättning att ge ännu kortare avstånd med skottkärra eller liknande.
- En returpark för med sig skadedjur och lukt och bör därför inte läggas nära bebyggelse.
- En returpark i Danderyd skulle inte öka mängd eller karaktär av returmaterial. Det är bara en trafiklogistisk fråga. Skall personbilarna köra till Hagby, eller en marginellt kortare väg till en omlastningsstation varifrån godset skall gå med långtradare till Hagby.
- En placering vid Enebybergsvägen är central i Nordostregionen och skulle komma att serva Vallentuna, Åkersberga, Österåker, Täby, Danderyd och delar av Sollentuna och Stockholm. En placering vid Enebybergsvägen är otänkbar med hänsyn till trafikbelastningen. Den uppskattning som Sörab gjort av antalet långtradare, som behöver hämta containrar betraktar vi som grovt underskattande. DVÄF värnar att Enebybergsvägen fortsatt blir framkomlig
- Då returmaterialiet ändå är tänkt att hamna i Hagby, så är det svårt att se fördelarna med en mellanstation i Enebyberg eller Danderyd

- En anläggning i Enebyberg eller Danderyd är dyr i såväl anläggning som drift. Främst med hänsyn till driften så blir det rationellare att lägga allt i Hagby.
- Mark i storstadsregioner är dyr och utgör en bristvara. Redan detta är skäl nog att inte bygga en onödig returstation i Danderyd.
- Någon miljökonsekvensanalys är inte gjord. Troligtvis erhålls ingen total samlad miljövinst med förslaget.
- Utvecklingen går mot att återvinning blir allt mer högteknologiskt. Denna utveckling kräver stora anläggningar som kan bära investeringarna i nödvändig teknik. Det är därför kontraproduktivt att splittra upp med små anläggningar.
- Returparken motiveras med ökad återanvändning. Det är naivt att tro att återanvändningen skulle öka bara för att man lägger återanvändningsinsamlingen först längs med körslangan.
- Det finns många alternativa åtgärder för att öka återanvändningen varav flertalet antingen är effektivare (ger mer återanvändning) eller resurseffektivare (kostar mindre). Exempel på andra lösningar i grov sortering efter antagen effektivitet: Bakluckeloppis, Större digitala handelsplattformar, Secondhandbutiker, Specialiserade digitala handelsplattformar, Lokala rum för bortskänkes, Lokala digitala plattformar.

Nulägesbeskrivningen visar att mängden returmaterial minskar, men att mängden besök på ÅVC ökar. Folk lämnar mindre varje gång. Denna utveckling är miljömässigt ogynnsam, då den skapar ökad biltrafik, och bör därför inte stödjas. Det behövs säkert ändå en viss ökning av inlämningskapaciteten. Hagby är en relativt gammal anläggning och det finns modernare sätt att ordna körlogistiken, som gör inlämningen effektivare. Brommaanläggningen är ett bra studieobjekt och förebild. En mindre om/utbyggnad av inlämningskapaciteten i Hagby blir mer markeffektivt, billigare och ger främst lägre driftskostnader relativt att bygga ytterligare en anläggning.

Äldreperspektivet

DVÄF uppskattar att Barnperspektivet lyfts in i planen. För äldre villaägares livskvalitet kan möjligheten att bo kvar i sin villa vara avgörande. Många äldre har svårigheter att transportera avfall längre sträckor. De bör därför ha möjlighet att lämna avfall i kärl i anslutning till bostaden som töms genom kommunens eller producentens försorg. Sortering av avfallet får inte bli för komplicerat eller på annat sätt besvärlig. En samplanering av de två insamlingssystemen för kommunalt och producentansvarsavfall är helt nödvändig och underlättar i synnerhet för äldre.

Producentens ansvar är omfattande och avser t.ex. förpackningar, glödlampor, läkemedel och returpapper. Det är viktigt att kommunen ställer krav på producentens insamling så att också den maximalt underlättar den enskildes hantering av avfall.

Sortering

Det kanske viktigaste på lokal nivå, kommunen och dess invånare, är att förbättra sorteringen. Det är skrämmande att se de nedslående resultaten från plockanalysen som redovisas i nulägesanalysen. Här behöver vi inte bara skärpa oss, så att vi når dagens ställda krav utan även ta steget in i framtiden med betydligt högre krav på sortering.

Medborgarkommunikation

I skrifterna påpekas på många ställen behovet av en god medborgarkommunikation och kommunen har efterlyst respons på skrifterna även från vanliga medborgare. För att detta skall komma till stånd krävs att skrifterna också är anpassade för kommunikation. Vi finner därvid följande brister:

- Totala antalet sidor är cirka 300. Endast människor, som yrkesmässigt är satta att hantera ärendet kan förväntas läsa den omfattningen av text. Därtill minskar tydligheten i information med ökad textmassa. Ett lagom mål är att reducera textmassan med 90% utan att minska faktainnehållet.
- I flera av häftena i avfallsplanen, så är textstorleken så liten att den endast med största svårighet är läsbar. Om de intetsägande bilderna tas bort, så kan den frigjorda ytan användas till mer läsbar text.
- I avfallsplanen finns på ett flertal ställen först en obegriplig mening och sedan, direkt efter, ett förtydligande med en lättbegriplig mening. Läsbarheten blir bättre om de obegripliga meningarna tas bort.

Danderyd den 10 mars

Danderyds Villaägareförening genom

Anita Enflo, Ordförande

Myrna Smitt, Vice Ordförande

Lars Avellán, Vice Ordförande